

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРИКЛАДНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА  
МЕНЕДЖМЕНТУ ІМ. Г.Е. ВЕЙНШТЕЙНА



## **МАТЕРІАЛИ**

**XI МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

**17 – 18 ЖОВТНЯ 2023 р.**

**«ЕКОНОМІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ**

**РОЗВИТКУ УКРАЇНИ НА ПОЧАТКУ XXI СТОЛІТТЯ»**

м. Одеса

**УДК 330.34:005.35(477"20")**

Економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку ХХІ століття. Матеріали ХІ Міжнародної науково-практичної конференції 17-18 жовтня 2023 року. Одеса: Одеський національний технологічний університет, 2023. – 663 с.

У матеріалах конференції знайшли відображення економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку ХХІ століття. Були запропоновані шляхи вирішення найактуальніших та нагальних проблем багатьох сфер сучасного бізнесу та новітні управлінські технології в сучасних турбулентних умовах існування підприємств. В доповідях особлива увага приділялась прикладному характеру досліджень та їх впливу на поліпшення економічної ситуації в країні.

Науковий редактор Козак К.Б. - д-р екон. наук, професор, директор ННІПЕіМ ім. Г. Е. Вейнштейна ОНТУ

Редакційна колегія:

Агеева І.М. – к.е.н., доц., Басюркіна Н.Й. – д.е.н., проф., Баранюк Х.О. – к.е.н., доц., Лагодієнко В.В. – д.е.н., проф., Немченко В.В. – д.е.н., проф., Павлов О.І. – д.е.н., проф., Седікова І.О. – д.е.н., проф., Ніколюк О.В. – д.е.н., проф., Козак К.Б. – д.е.н., проф., Соловей А.О. – к.і.н., доц., Згадова Н.С. – к.е.н., доц., Маркова Т.Д. – к.е.н., доц., Волкова А.Ю. – ас., Мільчева В.В. - PhD, доц., Новикова В.С.

Матеріали додаються за оригіналами рукопису

Редакційна колегія не несе відповідальності за зміст та сутність наданих матеріалів

## АНТИКРИЗОВЕ ФІНАНСОВЕ УПРАВЛІННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Матвійчук М.С., аспірант

Одеський національний технологічний університет, м. Одеса

Вступ. Під фінансовою кризою розуміють фазу розбалансованої діяльності підприємства та обмежених можливостей впливу керівництва на фінансові відносини, що виникають на цьому підприємстві. Фінансову кризу на підприємстві характеризують за трьома параметрами: джерела (фактори) виникнення; вид кризи; стадія розвитку кризи. Ідентифікація вказаних ознак дозволяє правильно визначити діагноз фінансової неспроможності підприємства та підібрати найбільш ефективний каталог антикризових заходів.

Результати. Для підтримання фінансової рівноваги, забезпечення стабільної ліквідності, платоспроможності та прибутковості фінансовий менеджмент повинен організувати фінансове господарство на підприємстві таким чином, щоб операційна, інвестиційна та фінансова діяльність здійснювалися з урахуванням вимог політики антикризового фінансового управління.

Антикризове фінансове управління - це система прийомів і методів управління фінансами, спрямована на попередження фінансової кризи та банкрутства підприємства. Антикризове фінансове управління підприємством розглядають:

1. як систему профілактичних заходів, спрямованих на попередження фінансової кризи: постійний аналіз сильних і слабких сторін підприємства, прогнозування банкрутства, управління ризиками (мінімізація і нейтралізація), впровадження системи попереджувальних заходів тощо;

2. як систему управління фінансами, спрямовану на виведення підприємства з кризи, в тому числі шляхом проведення санації чи реструктуризації суб'єкта господарювання [1].

Елементом антикризового управління є фінансовий контролінг, який проводиться з метою прогнозування банкрутства. Він включає широке коло функцій і завдань: розробка фінансової стратегії; прогнозування, планування та бюджетування; координація планів і діяльності; фінансовий аналіз; оцінка та управління фінансовими ризиками; внутрішній аудит і контроль; інформаційне забезпечення; методологічне забезпечення та внутрішній консалтинг.

Контролінг забезпечує вирішення таких завдань:

1. Впровадження (або підвищення ефективності функціонування) системи раннього попередження та реагування з тим, щоб прискорити виявлення кризових явищ і забезпечити вжиття адекватних заходів для їх подолання.

2. Розробка ефективної санаційної концепції та плану санації, що має здійснюватися у тісному співробітництві із зовнішніми експертами.

3. Контроль за реалізацією плану санації та своєчасне виявлення відхилень, додаткових ризиків і шансів з відповідним коригуванням плану [2].

Вказані завдання досягаються в ході виконання службами контролінгу своїх функцій та використання специфічних методів й інструментів. До основних специфічних методів контролінгу належать такі: бенчмаркінг, вартісний аналіз, аналіз точки беззбитковості, портфельний аналіз, опитування (анкетування); SWOT-аналіз (аналіз сильних і слабких місць); нуль-базис бюджетування; ABC- аналіз; XYZ- аналіз. Інструментом фінансового контролінгу, без якого неможливо запровадити ефективне антикризове управління підприємством, є система раннього попередження та реагування (СРПР).

Першочерговим завданням СРПР є своєчасне виявлення кризи на підприємстві, тобто ситуації безпосередньої чи опосередкованої загрози його існуванню. На базі системи раннього попередження та реагування будується система управління ризиками, яка включає ідентифікацію ризиків, їх оцінку та нейтралізацію. Процес створення системи раннього попередження умовно можна поділити на шість етапів [3].

Перший етап створення системи (визначення сфер спостереження) полягає у визначенні об'єктів діагностики. Розрізняють внутрішню та зовнішню діагностику. До основних сфер спостереження в рамках внутрішньої діагностики належать: фінансова, виробнича, збутова, організаційна. Зовнішня діагностика побудована на аналізі ситуації на ринку (клієнти, конкуренти, кон'юнктура), макроекономічної ситуації в країні та економіко-правових умов діяльності підприємства.

На другому етапі визначаються індикатори раннього попередження, які можуть вказувати на розвиток того чи іншого негативного процесу. Такими індикаторами можуть бути показники: обсяг реалізації, затрати на одиницю реалізованої продукції, точка беззбитковості, покриття постійних затрат, продуктивність праці, коефіцієнт заборгованості та ін.

Третій етап створення СРПР полягає у розрахунку цільових показників та інтервалів їх зміни в розрізі кожного індикатора.

Наприклад, у ході даного етапу розраховується зона безпеки, тобто позитивна різниця між фактичною виручкою від реалізації та виручкою від реалізації, що відповідає точці беззбитковості; величина продуктивності праці, яка забезпечує конкурентоспроможність підприємства; рівень фінансових показників, достатній для підтримки стабільної ліквідності та платоспроможності суб'єкта господарювання; розрахунок частки ринку, необхідної для забезпечення планового рівня рентабельності, тощо.

Четвертий етап полягає у формуванні конкретних аналітичних завдань для аналітичних центрів. До них можуть належати прогнозування

банкрутства підприємства, SWOT-аналіз, бенчмаркінг тощо.

П'ятий етап є ключовим у всій системі. На цій стадії служби контролінгу узагальнюють одержані аналітичні висновки та готують пропозиції і рекомендації щодо розвитку сильних сторін і мінімізації слабких, що є основою розробки проектів управлінських рішень.

Шостий етап є суто технічним. Він полягає у формуванні інформаційних каналів: системи збору інформації та її надходження у відділ контролінгу; каналів оперативного забезпечення висновками та проектами рішень користувачів СРПП - керівників усіх рівнів.

Висновки. Елементи системи антикризового управління доцільно запроваджувати на підприємствах, які є фінансово стійкими, і на тих, які опинилися у фінансовій кризі. У першому випадку основне завдання системи полягає в недопущенні фінансової кризи, а в другому - у подоланні фінансової кризи, тобто фінансовому оздоровленні підприємства.

### **Література**

1. Фінансовий менеджмент: навч. посібник. за ред. В.М. Бороноса. Суми. Вид-во СумДУ. 2012. 539с
2. Квасницька Р.С. Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва: Навч. посіб. Львів, «Магнолія 2006», 2013. 631 с.
3. Кнейслер О.В., Налукова Н.І. Фінансове адміністрування і менеджмент у системі управління фінансами суб'єктів господарювання. Наукові записки Національного університету «Острозька академія», серія «Економіка», вип. 24, 2013 р. С. 169-173

107. <i>Лагодієнко М.О.</i> ПОТОКОВІ ПРОЦЕСИ У ЛОГІСТИЦІ.....	379
108. <i>Лазакович І.І.</i> РОЗВИТОК ОБСЛУГОВУЮЧОЇ КООПЕРАЦІЇ ТА ПИТАННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ.....	381
109. <i>Литвінов Д.О.</i> РОЗВИТОК КЛАСТЕРНИХ СТРУКТУР В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНУ.....	384
110. <i>Малюк О.Г.</i> АНАЛІЗ НАУКОВИХ ПІДХОДІВ ДО ФОРМУВАННЯ КОНЦЕПЦІЇ МІЖНАРОДНОГО МАРКЕТИНГУ.....	386
111. <i>Матвійчук М.С.</i> АНТИКРИЗОВЕ ФІНАНСОВЕ УПРАВЛІННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	390
112. <i>Немчинінов Є.В.</i> МЕХАНІЗМИ РОЗВИТКУ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ АГРОПРОДОВОЛЬЧОГО СЕКТОРУ.....	393
113. <i>Печка С.С.</i> ДИВЕРСИФІКАЦІЯ ВИРОБНИЦТВА ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА .....	395
114. <i>Попкова С.О.</i> СОЦІАЛЬНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО В ІННОВАЦІЙНОМУ РОЗВИТКУ .....	397
115. <i>Ткаченко Д.С.</i> ОСОБЛИВОСТІ СТРАТЕГІЇ ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОГО ВИРОБНИЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ФЕРМЕРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ .....	399
116. <i>Шевченко В.І.</i> ІНСТИТУЦІОНАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АЛЬТЕРНАТИВНОЇ ЕНЕРГЕТИКИ В УКРАЇНІ.....	403
117. <i>Мироненко Б.В.</i> ВПЛИВ ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ НА РОЗБУДОВУ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ.....	407
118. <i>Агеєва І.М.</i> СТРАТЕГІЯ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗМІН ПРОЦЕСУ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА.....	410
119. <i>Агеєва І.М., Ворона О.Р.</i> СКЛАДОВІ МЕХАНІЗМУ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ.....	414